

Aan de woordvoerders asielbeleid in vaste commissie voor Justitie en Veiligheid in de Tweede Kamer

CC: Dhr. E. Van der Burg, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Datum: 29 februari 2024

Betreft: Brief Werkgroep Kind in azc t.b.v. Commissiedebat vreemdelingen- en asielbeleid van 7 maart 2024

Geachte woordvoerders asielbeleid,

Ten behoeve van het commissiedebat Vreemdelingen- en asielbeleid van 7 maart 2024 deelt de Werkgroep Kind in azc graag met u onderstaande inbreng.

Groot aandeel kinderen in de (crisis)noodopvanglocaties

Volgens de cijfers van het COA verblijven er 33.337 asielzoekers in reguliere opvanglocaties en 20.909 personen in noodopvanglocaties. Daarbij gaat het in totaal om 15.018 kinderen, waaronder 5.060 alleenreizende minderjarigen (Amv), van wie 5.366 kinderen en 2.493 Amv's in noodopvanglocaties. Daarnaast verblijven er 4.348 personen in crisisnoodopvanglocaties waarvan 773 kinderen en 21 Amv's.

Het aandeel kinderen in de asielopvang is groot en de leefomstandigheden vaak onder de maat. De situatie in de noodopvang heeft een permanent karakter aangenomen, gekenmerkt door een constante cyclus van sluiting en opening. Dit resulteert in frequente overplaatsingen van deze kinderen naar andere tijdelijke locaties, waardoor het hen ontbreekt aan de stabiliteit en veiligheid die essentieel zijn voor hun welzijn en ontwikkeling, met potentieel schadelijke gevolgen¹.

De Werkgroep Kind in azc zet de rechten van deze kinderen in Nederland op basis van het VN-Kinderrechtenverdrag centraal. Het VN-Kinderrechtenverdrag beschouwt asielzoekerskinderen in de eerste plaats als kind en vereist dat het belang van het kind een eerste overweging is bij het maken van beleid en beslissingen betreffende kinderen. Een kind dat leeft in een asielopvanglocatie dient hetzelfde worden behandeld als ieder ander kind in Nederland.

Dit standpunt wordt ook gedeeld door het VN-Kinderrechtencomité, dat Nederland in maart 2022 heeft geadviseerd om asielzoekende kinderen en hun gezinnen zo snel mogelijk over te plaatsen

¹ Zie voor meer uitleg over onze specifieke zorgen voor kinderen in (crisis)noodopvanglocaties: Brief Werkgroep Kind in azc – 25 januari 2024 t.b.v. begrotingsbehandeling asiel en migratie.

vanuit noodopvanglocaties naar reguliere locaties en te investeren in de benodigde middelen voor het verbeteren en uitbreiden van kindvriendelijke opvangfaciliteiten. Dit met het doel om te drukke opvanglocaties te voorkomen en het frequent verplaatsen van kinderen tussen verschillende faciliteiten te verminderen².

Verbeter de positie van kinderen door effectieve implementatie van de Spreidingswet

De Werkgroep Kind in azc zet zich in voor het waarborgen van veilige, kindvriendelijke, duurzame en kleinschalige opvanglocaties. Hierin moeten kinderen gedurende hun hele asielprocedure kunnen verblijven zonder verplaatsingen, met gegarandeerde toegang tot onderwijs, zorg en activiteiten. De inwerkingtreding van de Spreidingswet biedt kansen om dit nu eindelijk te realiseren. Van groot belang is dat de doelgroepbeperking hiermee inderdaad achterwege blijft waardoor gemeenten niet langer de voorkeur kunnen uitspreken voor de plaatsing van gezinnen met kinderen (in plaats van alleenstaande mannen), hetgeen als negatief effect heeft dat de schoolvoorzieningen in de reguliere azc's kampen met lege plekken bij gebrek aan kinderen, terwijl de schoolvoorzieningen voor kinderen in noodopvanglocaties met moeite geregeld kunnen worden.

Voor een kindvriendelijke opvang zijn onder meer kleinschalige opvanglocaties met kindspecifieke recreatie- en speelruimtes, toegang tot structureel onderwijs, adequate mentale, psychosociale en medische zorg, sanitair, privacy en veiligheid essentieel. Graag maken we u attent op de 'Uitgangspunten kindvriendelijke en veilige asielopvang'³ die de Werkgroep Kind in azc in april 2022 heeft aangeboden aan Staatssecretaris Van der Burg. Deze bieden een goede leidraad. Zie ook de motie Perin-Gopie c.s. die oproept duurzame kleinschalige opvang actief te stimuleren en belemmeringen - in nog uit te werken lagere regelgeving - weg te nemen⁴.

- Wij verzoeken u de staatssecretaris te bevragen over het in ontwikkeling zijnde kwaliteitskader en te bepleiten dat voorwaarden voor kindvriendelijke opvang hierin worden vastgelegd en geborgd.

Specifieke aandacht en zorg nodig voor alleenreizende minderjarige vreemdelingen

De Werkgroep Kind in azc benadrukt dat een zorgvuldige en op kinderen afgestemde aanpak cruciaal is voor alleenstaande minderjarige asielzoekers (Amv's). Hun unieke situaties en behoeften vragen om een gespecialiseerde benadering vanaf het moment dat ze in Nederland aankomen. Met dit doel voor ogen stelt de Werkgroep voor om een apart aanmeldcentrum voor Amv's in te richten, zoals ook door UNHCR bepleit in hun aanbevelingen voor het verbeteren van de asielopvang voor asielzoekers en vluchtelingen van begin dit jaar.⁵ Hier kunnen zij direct bij aankomst rekenen op

² CRC/C/NLD/CO/5-6: Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of the Kingdom of the Netherlands (<https://www.ohchr.org/en/documents/concluding-observations/crcnldco5-6-concluding-observations-combined-fifth-and-sixth>)

³ https://kind-in-azc.nl/wp-content/uploads/2022/11/Uitgangspunten-kindvriendelijke-en-veilige-asielopvang_lang-2.pdf

⁴ Motie van de leden Perin-Gopie c.s. in de Eerste Kamer der Staten-Generaal die oproept duurzame kleinschalige opvang actief te stimuleren en belemmeringen - in nog uit te werken lagere regelgeving - weg te nemen (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-36333-1.pdf>)

⁵ <https://www.unhcr.org/nl/wp-content/uploads/sites/93/2024/01/UNHCR-Aanbevelingen-voor-de-opvang-asielzoekers-en-vluchtelingen-22-23.pdf>

deskundige zorg en begeleiding. Idealiter worden deze jongeren snel na hun aankomst in een pleeggezin (indien het een Amv betreft die 14 jaar of ouder is) of kleinschalige woongroep ondergebracht, om recht te doen aan hun kwetsbaarheid en behoefte aan een stabiele thuisomgeving. De huidige crisis in de asielopvang leidt ertoe dat de veiligheid en ondersteuning van steeds meer Amv's in het gedrang komt met alle gevolgen van dien. Hier moet meer aandacht voor zijn, juist voor deze extra kwetsbare kinderen. De Werkgroep pleit voor een meer integrale aanpak van begeleiding van Amv's waarin toelating, opvang, huisvesting, onderwijs, zorg in samenhang gericht worden aangepakt.

Daarbij wijst de Werkgroep uitdrukkelijk op het belang van het garanderen van structurele ondersteuning, inclusief toegang tot onderwijs, passende zorg, en kwalitatief goede opvang, zodat deze jongeren zich kunnen ontwikkelen en leren in een veilige en stabiele omgeving. Het recht op bijzondere bescherming als minderjarige vluchteling is immers een kinderrecht, vastgelegd in artikel 22 van het VN-Kinderrechtenverdrag.

- Onderzoek de opties voor een apart aanmeldcentrum voor alleenstaande minderjarige asielzoekers (Amv's), conform de aanbevelingen van UNHCR. Zodat zij bij aankomst deskundige zorg en begeleiding ervaren.
- Zet in op het vergroten van de opvangcapaciteit voor Amv's zodat zij snel na aankomst in een pleeggezin (voor kinderen van 14 jaar of jonger) geplaatst kunnen worden of opgevangen in kleinschalige woongroepen, om zodoende stabiele thuisomgeving te bevorderen.
- Garandeer structurele ondersteuning voor Amv's, inclusief toegang tot onderwijs, passende zorg, en kwalitatief goede opvang, om hun ontwikkeling in een veilige en stabiele omgeving te faciliteren.

Verbeter het psychosociale welzijn van kinderen in de opvang

Kinderen zijn de meest kwetsbare groep binnen de groep asielzoekers. Hun welzijn, ontwikkeling en veiligheid vereisen onverdeelde aandacht en onmiddellijke actie. Door het gebrek aan privacy, onveilige situaties in de opvang, gebrek aan zorg en onderwijs en natuurlijk de vele verhuizingen, soms wel tot acht keer in een korte tijd, leiden kinderen aan mentale klachten als angst, depressie, slaapproblemen, prikkelbaarheid, verlies van vertrouwen en demotivatie. Dit leidt tot risico's op schade in de ontwikkeling en geestelijke gezondheid van kinderen op de korte en lange termijn.

De kindertijd is een kwetsbare periode, maar biedt ook mogelijkheden. Kinderen zijn veerkrachtig, maar kunnen het niet alleen. Vroegtijdige interventies beperken het risico op psychische problemen later in het leven. Met laagdrempelige steun wordt het stressniveau van kinderen verminderd -wat stabiliteit, veiligheid, geborgenheid en voorspelbaarheid biedt- en hun psychosociale welzijn en veerkracht vergroot waardoor zij zich positief kunnen ontwikkelen.

- Zorg voor structureel beleid voor het psychosociaal welzijn van minderjarigen in de opvang. Vanaf het moment van aankomst moet beter worden ingezet op identificatie en preventie van psychosociale problemen bij (alleenstaande) kinderen in de opvang.
- Zorg ervoor dat standaard preventieve activiteiten worden aangeboden gericht op het versterken van de psychische gezondheid en veerkracht van kinderen in de opvang.

Wij hopen dat u onze inbreng zult gebruiken in het debat en uw verdere overwegingen. Voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Tessa Terpstra
Voorzitter Werkgroep Kind in azc

De Werkgroep Kind in azc is een coalitie van Defence for Children, VluchtelingenWerk Nederland, De Vrolijkheid, Save the Children Nederland, UNHCR Nederland en INLIA Foundations. De Werkgroep is opgericht in 2010 om ervoor te zorgen dat de asielopvang voor kinderen voldoet aan de eisen van het VN-Kinderrechtenverdrag. De leden van de Werkgroep bundelen hun krachten voor de rechten van kinderen in de asielopvang en hun situatie te verbeteren.